

ΟΡΙΣΜΟΣ: Υποκείμενο είναι ο όρος της πρότασης που εκφράζει το πρόσωπο ή το πράγμα το οποίο κάνει ή υφίσταται ό,τι δηλώνει το ρήμα. Είναι εκείνο για το οποίο γίνεται λόγος στην πρόταση.

Όλα τα υποκείμενα: ρημάτων / απαρεμφάτων / μετοχών μεταφράζονται με **Ονομαστική**.

ΠΤΩΣΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
1. Ονομαστική: όταν είναι υποκείμενο ρήματος	<ul style="list-style-type: none"> Ἡ ἀρετὴ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ζηλοῦται. Ἡρακλῆς τοὺς τυράννους ἔπαυσε.
2. Ονομαστική: όταν είναι υποκείμενο απαρεμφάτου και έχουμε ταυτοπροσωπία	<ul style="list-style-type: none"> Κῦρος νομίζει ἀδικεῖσθαι ὑφ' ὑμῶν. Οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι.
3. Αιτιατική: όταν είναι υποκείμενο απαρεμφάτου και έχουμε ετεροπροσωπία (μεταφράζεται με ονομαστική)	<ul style="list-style-type: none"> Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι. Κῦρος ἐκέλευσε τοὺς Ἕλληνας προβαλέσθαι τὰ ὄπλα.
4. Οποιαδήποτε πτώση όταν είναι υποκείμενο της μετοχής, αφού η μετοχή και το υποκείμενο της έχουν ίδια πτώση. Η έναρθη μετοχή είναι πάντα επιθετική και έχει υποκείμενο το άρθρο της.	<ul style="list-style-type: none"> Ἀποπλεῖ οἴκαδε καίπερ χειμῶνος ὄντος. Κῦρος ἔχων τριάκοντα ἄνδρας ἐπέρχεται. Ὁ Ἰάσων τριῆρεις ἐπλήρου ὡς βοηθήσων. Πολλοὶ δ' εἰσὶν οἱ φίλοι τῶν εὐτυχοῦντων.

ΜΟΡΦΕΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ (πώς εκφέρεται)	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
1. Με άρθρο (σε επιθετική μετοχή)	<ul style="list-style-type: none"> Ὁ λάμπων ἥλιος.
2. Με ουσιαστικό	<ul style="list-style-type: none"> Ἡ νύξ προβαίνει.
3. Με επίθετο	<ul style="list-style-type: none"> Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐμμένουσι τοῖς λογισμοῖς.
4. Με αντωνυμία (ουσιαστική)	<ul style="list-style-type: none"> Οὗτοι ἠρέθησαν δημαγωγοί. Τίς ἀγορεύειν βούλεται;
5. Με αριθμητικό	<ul style="list-style-type: none"> Δέκα ἐστασίαζον.
6. α) Με ουσιαστικοποιημένο επιθετικό προσδιορισμό β) Με ουσιαστικοποιημένο κατηγορηματικό προσδιορισμό	<ul style="list-style-type: none"> Οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἀδικὸς γένοιτο. Τέλος πάντες ἀπεχώρησαν.
7. Με έναρθη μετοχή (επιθετική)	<ul style="list-style-type: none"> Οἱ φθονοῦντες μισοῦνται.
8. Με απαρέμφατο (έναρθη / άναρθη)	<ul style="list-style-type: none"> Τὸ ἀδικεῖν οὐκ ἔστι καλόν. Δεῖ θαρσεῖν ἡμᾶς.
9. Με δευτερεύουσα ονομαστική πρόταση α) ειδική β) πλάγια γ) ενδοιαστική δ) αναφορική	<ul style="list-style-type: none"> Δηλόν ἐστιν ὅτι ἀλγεῖς. Τέρας ἐστὶν εἴ τις ηὐτύχησε διὰ βίου. Κίνδυνος ἐστὶ μὴ οὐ νικήσωμεν. Μακάριός ἐστι ὅστις νοῦν καὶ οὐσίαν ἔχει.
10. Με το άρθρο "τὸ" + φράση	<ul style="list-style-type: none"> Τὸ γινῶθι σαυτὸν ἔστι χαλεπὸν.
11. Με άρθρο + άκλιτη λέξη	<ul style="list-style-type: none"> Οἱ μὲν ἠσύχαζον.
12. Εμπρόθετα με α) εἰς / ἀμφὶ περὶ / κατὰ + αιτιατική ὑπὲρ / ὡς / πρὸς όταν δηλώνεται χρόνος ή ποσό κατά προσέγγιση. β) ὅτι + αιτιατική => έκταση	<ul style="list-style-type: none"> Ἀπέθανον περὶ τοὺς τετρακοσίους. Καθ' ἐκάστους ἐκαλοῦντο Ἕλληνες. Συνελέγησαν ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους. Πρὸς ἡμέραν ἐγίγνετο.

κατά + αιτιατική => μερισμό ὕπέρ + αιτιατική => υπέρβαση	
13. Με επίρρημα (σπανίως)	• Ὅψὲ ἐγίγνετο (= ἄρχισε να βραδιάζει).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Το υποκείμενο του ρήματος βρίσκεται σε **Ονομαστική** και μπορεί να είναι οποιοδήποτε μέρος του λόγου, ακόμη και ολόκληρη φράση ή πρόταση ή απαρέμφατο, θεωρούμενα ως ουσιαστικά σε ονομαστική.

2. **Αττική σύνταξη:** το ρήμα σε γ' ενικό δέχεται υποκείμενο ουδέτερου γένους και σε πληθυντικό αριθμό παρά τον κανόνα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Ὅτε τὰ ζῶα φωνὴν εἶχε, τὰ πρόβατα ἔλεγε τῷ δεσπότη.

3. **Σχήμα κατά το νοούμενο:** ρήμα πληθυντικού αριθμού δέχεται ως υποκείμενο λέξη περιληπτικής σημασίας σε ενικό αριθμό. Το ρήμα δηλαδή δεν συμφωνεί με τον γραμματικό τύπο του υποκειμένου, αλλά μ' αυτό που νοείται με το υποκείμενο. Τέτοιες λέξεις είναι συνήθως:

ἡ πόλις (= οἱ πολῖται)

ὁ στρατὸς (= οἱ στρατιῶται)

ὁ ὄχλος (= οἱ ἄνθρωποι)

τὸ πλῆθος (= οἱ πλείονες).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Ἡ πόλις ἐν αἰτία εἶχον Περικλέα (= οἱ πολῖτες κατηγοροῦσαν τον Περικλή).

4. **Πρόληψη του Υποκειμένου:** έχουμε όταν το υποκείμενο δευτερεύουσας πρότασης, συνήθως πλάγιας ερωτηματικής ή ειδικής λαμβάνεται εκ των προτέρων, στην προηγούμενη πρόταση ως αντικείμενο, αιτιατική της αναφοράς ή ως προσδιορισμός.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Οἷσθα Εὐθύδημον ὅπόσους ὀδόντας ἔχει; (υποκείμενο της πλάγιας είναι ο Εὐθύδημος που στην κύρια είναι αντικείμενο).

5. **Το υποκείμενο παραλείπεται:**

α) με τα λεκτικά: λέγουσι / φασί. Στην περίπτωση αυτή νοούνται ως υποκείμενα τα: τινές ή οἱ ἄνθρωποι.

β) Ὅταν είναι ἀόριστο ή ὅπως στις φράσεις: καλῶς ἔχει, οὕτως ἔχει, ὅταν νοούνται τα: τοῦτο, τὸ πρᾶγμα, τὸ ἔργον.

γ) Ὅταν το ρήμα υπαινίσσεται το υποκείμενο του π.χ. στο κηρύττει → νοείται ως υποκείμενο ὁ κήρυξ.

δ) Ὅταν προσδιορίζει χρόνο ημερονοχτίου υποκείμενο είναι "ἡ ἡμέρα" ὅπως στις φράσεις: ὀψὲ ἦν (= ἦταν ἀργά) / ἦν ἀμφὶ πλήθουσιν ἀγορᾶν (= ἦταν ἡ ὥρα που ἡ ἀγορά ἦταν γεμάτη) / ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν (= ἦταν ἡ ὥρα της τελευταίας βάρδιας). Τα: ὀψὲ / ἀμφὶ πλήθουσιν ἀγορᾶν / ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν είναι **Κατηγορούμενα**.

ε) Ὅταν μπορεί εύκολα να νοηθεί απο τα συμφραζόμενα → Ἐβούλοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν (Υποκείμενο: οὔτοι).

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΑΠΡΟΣΩΠΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ

Το υποκείμενο των απρόσωπων ρημάτων και εκφράσεων είναι απαρέμφατο (π.χ. Χαλεπὸν ἔστι πατρὶ καὶ μητρὶ στερηθῆναι.) ή δευτερεύουσα πρόταση, ειδική / πλάγια / ενδοιαστική: (π.χ. Φόβος ἔστι μὴ οἱ πολέμιοι ἐπίωσιν.)

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ	
1. Τίθεται σε Ονομαστική , ὅταν είναι το ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος, ὅταν δηλαδή ἔχουμε Ταυτοπροσωπία π.χ. Ὁ Ξενοφῶν οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν.	2. Τίθεται σε Αιτιατική , ὅταν είναι διαφορετικό απο το υποκείμενο του ρήματος, ὅταν δηλαδή ἔχουμε Ἐτεροπροσωπία π.χ. Ἀριαῖος ἔλεγε πολλοὺς εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους. (υποκείμενο του "εἶναι" → ἡ αιτιατική "Πέρσας").

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
1. Η μετοχή συμφωνεί με το υποκείμενο της σε γένος, αριθμό και πτώση.	Θηραμένης ἀναστὰς ἔλεξε τοιάδε.
2. Το υποκείμενο της επιθετικής μετοχής είναι το άρθρο της.	Κῦρος ἐκάλεσε τοὺς πολιορκοῦντας τὴν Μίλητον.
3. Το υποκείμενο της κατηγορηματικής μετοχής σε πλάγια πτώση είναι αντικείμενο του ρηματικού τύπου από το οποίο αυτή εξαρτάται.	Οἱ Ἕλληνες ἐώρων τοὺς Πέρσας εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰσιόντας.

<p>4. Όταν το υποκείμενο της μετοχής συμβαίνει να είναι και υποκείμενο, αντικείμενο του ρήματος ή γενικά όρος της πρότασης, τότε η μετοχή συνάπτεται με το ρήμα, γι' αυτό λέγεται Συνημμένη.</p>	<p>Δίκαια δράσας ἕξεις συμμάχους τοὺς θεοὺς. Σπαρτιᾶται στρατευόμενοι ἔθουον.</p>
<p>5. Όταν όμως το υποκείμενο της δεν είναι όρος της πρότασης, τότε λέγεται Απόλυτη. Η πτώση της απόλυτης μετοχής είναι: α) Γενική (για τα προσωπικά ρήματα), β) Αιτιατική (για τα απρόσωπα ρήματα και τις απρόσωπες εκφράσεις).</p>	<p>Ἐπιτιτῆς μάχης γεγενημένης βοηθοῦσιν ἄλλοι πελτασταί. Ἐξὸν ἡμῖν ζῆν μὴ καλῶς, καλῶς αἰρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν.</p>